

**ХУСУСИЯТҲОИ МАЪНОИ,
ВОЖАСОЗӢ ВА ИБОРАСОЗИИ
КАЛИМАИ «ПУР» ДАР ДОСТОНИ
«СУХРОБ»-И ФИРДАВСӢ**

**ОСОБЕННОСТИ
СЛОВООБРАЗОВАНИЯ И
СЛОЖЕНИЯ СЛОВСОЧЕТАНИЙ
СО СЛОВОМ «ПУР» В ПОЭМЕ
ФИРДОУСИ «СУХРОБ»**

**FEATURES OF WORD
FORMATION AND COMPOSITION
OF WORD COMBINATIONS WITH
THE WORD "PUR" IN FIRDAWSI'S
POEM "SUHROB"**

Олимҷонов Мӯсо Обидович, д.и.ф., дотсент,
мудири кафедраи забони тоҷикии МДТ
«ДДХ ба номи академик Б. Ғафуров»
(Хуҷанд, Тоҷикистон)

Олимджонов Мусо Обидович, д-р филол. наук,
доцент, заведующий кафедрой таджикского
языка ГОУ «ХГУ имени академика Б.
Ғафурова» (Худжанд, Таджикистан)

Olimjonov Muso Obidovich, doctor of
philological sciences, associate professor, head
of the department of Tajik language under the SEI
"KhSU named after academician B. Gafurov
(Khujand, Tajikistan) e-mail: olimi73@mail.ru

Хусусиятҳои маъноӣ, калимасозӣ ва иборасозии калимаи аслии «пур» мавриди таҳқиқу таҳлил қарор гирифтааст. Дар забони тоҷикӣ ду калимаи «пур» мавҷуд аст. Дар достони «Сухроб» ҳар ду воҳиди лугавӣ мавриди истифодаи Фирдавсӣ қарор гирифтааст. Таҳлил нишон медиҳад, ки «пур»-и яқум нисбат ба «пур»-и дуҷум зиёдтар ба қор рафтааст. Дар калимасозӣ низ «пур»-и яқум (ба маънои бисёр) бештар истифода гардидааст. Калимаи мураккаб бо ҷузъи «пур» 17 ададро ташкил мекунад. Дар иборасозӣ низ воҳиди лугавии «пур» ғайб аст. Ибораҳое, ки бо алоқаи изофӣ ташаккул ёфтаанд, аз «пур»-и дуҷум созон ёфтаанд (пури Рустам). Ибораҳое, ки бо алоқаи вобастагии пешояндӣ созон ёфтаанд, аз «пур»-и яқум сохта шудаанд (пур аз дард). Дар мақола ҳамзамон муносибатҳои гуногуни маъноӣ (муродифотӣ, антонимӣ)-и воҳидҳои лугавии бо ҷузъи «пур» ташаккулёфта баррасӣ шудаанд.

Калидвожаҳо: Фирдавсӣ, достони «Сухроб», калимаи асли, «пур», маъно, сермаъно; калимасозӣ, иборасозӣ, алоқаи изофӣ, алоқаи вобастагӣ, ҳамгун

Изучены семантические особенности словообразования и сложения словосочетаний с исконно таджикским словом «пур» («полный»; «сын»). Отмечено, что в таджикском языке существуют два омонима «пур». В поэме «Сухроб» Абулькасим Фирдоуси использует обе лексические единицы. Анализ показывает, что слово «пур» в значении «полный» использовалось чаще, чем омоним в значении «сын». В словообразовании также чаще употребляется омоним «пур» в значении «полный». Количество сложных слов с элементом «пур - полный» составляет 17 словарных единиц. Слово «пур» также активно при сложении словосочетаний. Словосочетания, образованные с помощью изафетной связи, имеют в своём составе омоним «пур-сын» («пури Рустам»). Словосочетания, образованные способом промыкания, имеют в составе омоним «пур-полный» («пур аз доғ»). Кроме того, рассматриваются различные семантические отношения лексических единиц (синонимические, антонимические), образованных с компонентом «пур».

Ключевые слова: Фирдоуси, поэма «Сухроб», исконные слова, «пур» («полный»; «сын»), значение, особенности словообразования, сложение словосочетаний, изафетная связь, промыкание, омонимия

The article dwells on the study of the semantic features of word formation and composition of phrases with the original word "pur" ("full", "son"). It has been noted that there are two homonyms for "pur" in Tajik language. In the poem "Sukhrob" Firdousi uses both lexical units. The analysis shows that the word "pur" in the meaning of "full" was used more often than the homonym in the meaning of "son". In word formation, "pur" in the meaning of "full" is also used more often. The number of compound words with the element "pur - full" includes 17 dictionary units. The word "pur" is also active in the composition of phrases. Phrases formed with the help of the izafet connection contain the homonym "pur-son" ("puri Rustam"). Phrases formed by the dependent connection of the preposition "pur-full" ("pur az dog"). Moreover, there are considered various semantic relationships of lexical units (synonymous, antonymous) formed with the component "pur".

Key-words: Firdawsī, poem "Sukhrob", original words, "pur" ("full", "son"), meaning, features of word formation, composition of phrases, izafet connection, dependent connection, synonyms, antonyms, homonyms

«Шоҳнома» бузургтарин ҳамосаи адабиёти тоҷику форс аст, ки таърихи пурифтихор, вале пурфочии Аҷамро ба порсӣ зинда намуда, Фирдавсӣ бо сухан кохи бузурге бино намудааст, ки зи боду борон газанде нахоҳад ёфт. Дар мавриди азамату шукӯҳи асари гаронмояи ҳаким Фирдавсӣ гуфтаанду хоҳанд гуфт. Ҳосили ин гуфтаҳоро агар ба забони пуштибону мубаллиғи «Шоҳнома» Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон бигӯем, ин аст, ки «Фирдавсӣ бо таълифи «Шоҳнома» дар амри бақою пойдорӣ забони тоҷикӣ (форсӣ, дарӣ) хидмати босазо ва мондагор анҷом додааст. Наҳзату шукуфойии забони тоҷикӣ дар охири аҳди Сомонӣ ва ибтидои асри Ғазнавӣ бо номи Фирдавсӣ ва «Шоҳнома»-и безаволи ӯ пайваस्ताгии ногусастанӣ дорад» [8, ҷ.1, 301-302].

Олими шветсар П.Эмбер собит намудааст, ки Фирдавсӣ дар «Шоҳнома» аз истифодаи воҳидҳои луғавии ғайр, ҳосатан арабӣ, ҳатталимкон дурӣ чустааст. Ин аст, ки дар «Шоҳнома» ҳамагӣ 984 унсури луғавии арабӣ дучор мешавад, ки тақрибан ба 0,2 дарсади ҳаҷми умумии луғоти шоҳасар баробар аст [ниг.: 6, 2].

Моро рағбате пайдо шуд, ки доир ба вижагиҳои маъноӣ, калимасозӣ ва ибораоронӣ воҳиди луғавии аслии «пур» дар мисоли маводи достони «Сухроб» андешаронӣ намоем. Ба таҳқиқи вижагиҳои луғавии «Шоҳнома» таваҷҷуҳ кардани мо дар он аст, ки дар достони мазкур ва шояд дар сар то сари «Шоҳнома» унсури луғавии мазкур аз вожаҳои калидӣ ба шумор меравад. Сониян, ин масъала аз назари М.Шафей – муҳаққиқи «Шоҳнома», берун мондааст ва ахиран, таҳқиқи мукаммали хусусиятҳои луғавии «Шоҳнома» «шояд дар тули як умр ҳам аз як нафар аҳли фан барнаёяд» [12, с.3 (зо)] ва бад-ин ҷиҳат бо таҳлили як воҳиди луғавӣ маҳдуд шудем.

Дар бораи вачҳи тасмийи калимаи «пур» дар фарҳангномаҳо иттилоӣ лозима дарҷ гардидааст. Дар забони тоҷикӣ (форсӣ, дарӣ) ду воҳиди луғавии «пур» ба мушоҳида мерасад, ки баромад ва таъриху таҳаввули мухталиф доранд. Ҳар ду «пур» дар забони тоҷикӣ таърихи тулонӣ дошта, баромади онҳо ба забонҳои ҳиндуаврупой рафта мерасад. Пури 1-ум аз решаи **peɪ* ба маънои «пур кардан» аст, ки сарчашмаи худро аз вожаи ҳиндуаврупонии **pi*-но ба маънои «пур» мегирад. Воҳиди луғавии мазкур дар порсии бостон ба шакли **prna* – лабрес, пур ва дар порсии миёна ба шакли *purr* дар гардиш қарор дошт (11, ҷ.2, 646).

«Пур»-и дувум, сарчашмаи худро аз **puθga*-и порсии бостон гирифтааст [11 ҷ.2, 740-741].

Пас, дар забони тоҷикӣ ду воҳиди луғавии «пур» гардиш дорад, ки дар ҳатти ниёгон «пур»-и якум бидуни «вов» ва «пур»-и дувум бо «вов» навишта мешавад.

Пури 1-ум дар забони тоҷикӣ ба се маъно дар гардиш аст: 1. лаболаб, лабрес, лаб ба лаб, молломол, мамлу; саршор; 2. бисёр, афзун, зиёд, хеле; 3 Ҳамчун қисми аввали калимаҳои мураккаб маънои бисёрро ифода менамояд [9, ҷ.2, 92].

Пури 2-юм ба маънои «писар» истифода мегардад [9, ҷ.2, с.92].

Деххудо «пур»-и якумро дорои маъноҳои зер меонад: мамлу; мумталеъ; муктатаз; машхун, ғос. Анбошта; лаболаб; молломол; лаб ба лаб; лабрес; Дорои бисёр аз чизе; муқ. тибӣ ва ҳолӣ ва бекор [4, ҷ.12, 150].

«Пур»-и дуумро Деххудо ин гуна шарҳ мекунад: «дар Авасто ва порсии бостон *пурса* ва дар санскрит *путра* ва дар паҳлавӣ *пур* ва *писар* ва *пур* ва *пур* ва *пур*. Писар. муқ. духтар; ибн; пура; пур; фарзанди нарина» [4, ҷ.13, с.503].

Муин дар “Фарҳанги форсӣ” панҷ маънои “пур”-и якумро тафсир намудааст: 1) оканда, анбошта, молломол, лабрес, лаболаб, мамлу, мумталеъ; муқобили тибӣ, ҳолӣ; 2) тамом, комил; 3) сер, кавӣ, тунд; муқобили кам; 4) ҷамъ; муқобили муфрад; 5) зиёд, беш [5, ҷ.1, 714]. Пури дуумро Муин ин тавр маънӣ мекунад: 1) писар, фарзанд, нарина, валад; муқобили духтар. Тавзеҳ: гоҳ дар таркиби асмой хос (аълом) дарояд маънии писар, фарзанд, зода диҳад: Ҳасанпур, Муҳаммадпур, Ҷафarpур [5, ҷ.1, 828].

Ҳ.Анварӣ низ дар «Фарҳанги бузурги суҳан», асосан, ҳамаи маъноҳои зер зикр мекунад, ки дар фарҳангҳои боло ба назар расиданд. Чунончи: ПУР 1. – он ҷӣ фазои ҳолӣ нашошта бошад; анбошта, лабрес; оканда; муқ. ҳолӣ, тибӣ; 2. дорои гулӯла ё маводи муфачираванда; 3. фаровон, бисёр, зиёд; 4. ҷузъи пешини баъзе аз калимаҳои мураккаб ба маънии «доранда» ё «дорандаи бисёр» [3, ҷ.1, 1294]; ПУР 2. 1. фарзанд; нарина; писар; 2. нава ва набера [3, ҷ.2, 1437].

Мушоҳида мешавад, ки «пур»-и дуум дар забони форсӣ ба маънои набера, нава низ дар гардиш қарор доштааст.

Тафсири «Персидско-русский словарь» бо тафсири М.Муин мувофиқат дорад: пури 1-ум ба се маънӣ забт шудааст: 1) лабрес; 2) бисёр; 3) ҷузъи калимаҳои мураккаб [7, ҷ.1, 277] ва пури 2-юм ба ду маънии дучор мешавад: 1) писар; 2) ҷузъи дууми калимаҳои мураккаб (асосан дар номҳо ва унвонҳо) ба маънои писар, масалан *Шоҳпур* [7, ҷ.1, 312].

Маводи гирдоварда аз достони «Сухроб» собит менамояд, ки дар ин дoston «пур»-и якум бештар аз «пур»-и дуум мавриди қорбурди Фирдавсӣ қарор гирифтааст:

1. ба маънии лаболаб, молломол:
*Ғамӣ буд дилаш, сози нахчир қард,
Камар басту таркаш **пур аз тир** қард.* [10, 190]

*Бизад қӯсу сӯи раҳ овард рӯй,
Ҷаҳон шуд **пур аз лашқару ҳою ҳуй**.* [10, 210]

2. ба маънии бисёр, афзун, зиёд, хеле:
*Бифармуд, то Раҳиро зин кунанд,
Саворон бурӯҳо **пур аз чин** кунанд».* [10, 266]

*Кунун ман кушода чунин рӯю мӯй,
Сипоҳ аз ту гардад **пур аз гуфтугӯй**,* [10, 216]

Дар абёти зерин пур ба маънии писар, фарзанд ба қор рафтааст:

*Буд ӯ **пури** шоҳи Самангонзамин
Ҳамон ҳоли Сухроби боофарин.* [10, 248]

*Ту **пури** гави пилтан – Рустамӣ,*

Зи Дастони Сомиву аз Найрамӣ. [10, 201]

Фарҳангнигор И.Ализода низ бар ин ақида аст, ки унсури луғавии мавриди таҳлил дар «Шохнома» ба ду маънӣ истифода шудааст: «Пур 1. маъруф:

*Намонӣ **пур** аз дарду тан пургуноҳ,*

Нахонанд аз ин пас туро низ шоҳ.

Пур II писар, валад, фарзанд

Сиёмак биёмад бараҳнатано,

Биёвехт бо пури оҳармано. [2, 291]

Маводи зеридаст далел бар он аст, ки воҳиди луғавии «пур»-и 1-ум дар вожаҳои хеле ғаёло аст. Аз достони мавриди омӯзиш – «Сухроб», ҳафтдаҳ калимаи мураккаб дарёфтем, ки бо «пур»-и якум созмон ёфтаанд, мисли *пуроб*, *пурҳунар*, *пурфусун*, *пурҳумор*, *пуришоб*, *пурмоя*, *пурандеша*, *пурнигор*, *пурандӯх*, *пуроташ* ва ғ. Пурбасомадтарин воҳидҳои луғавии мураккаб бо ҷузъи «пур» вожаҳои *пурҳунар* (бо 5 басомад), *пуроб* (бо се басомад), *пурандеша*, *пурмоя* (бо ду басомад):

Бичӯему Раҳшат биёрем зуд,

*Аё **пурҳунар** марди корозмуд!» [10, 194]*

*Бифармуд, то мӯбади **пурҳунар***

Биёд, бихоҳад варо аз падар. [10, 198]

*Яке достон аст **пуроби** чаим,*

Дили нозук аз Рустам ояд ба хаим. [10, 189]

В-аз он обхур шуд ба ҷои набард,

***Пурандеша** будаиш дилу рӯй зард. [10, 288]*

*Яке тахти **пурмоя** андар миён*

Зада пеши ӯ ахтари ковиён. [10, 255]

Аз мутолиаи фарҳангҳои тафсирий, хосатан «Фарҳанги забони тоҷикӣ» ва «Луғатнома»-и Деҳхудо маълум мегардад, ки: 1) ҳамаи вожаҳои мураккаби марвиди назарро аз фарҳангҳо пайдо мекунем; 2) ба эҳтимоли қавӣ, аксари вожаҳои мураккабе, ки бо ҷузъи «пур» созмон ёфтаанд, аз офаридаҳои ҳаким Фирдавсианд, зеро ба истиснои вожаи «пуроб» дар дигар мавридҳо шояди маъно нахуст аз Фирдавсӣ ва пасон аз дигар адибон аст [ниг.: 9, ҷ.2, с.94; 96; 97; 98; 99...; 4, ҷ.12, с.152; 153; 295...]; 3) Фирдавсӣ бо ҷузъи «пур» вожаҳои мураккаби ҳамкомпонент ташаккул медиҳад, мисли *пурҷангу шӯр*; *пурдарду ҷӯш*. Ҷунони:

Ба Ҳумон ҷунин гуфт, к-«Имрӯз ҳур

*Баромад, ҷаҳон кард **пурҷангу шӯр**. [10, 274]*

Биёмад ба пеши синаҳ бо хурӯш,

*Дил аз кардаи хеш **пурдарду ҷӯш**. [10, 294]*

Калимаи «пур» дар иборасозӣ низ ниҳоят ҷузъи ғаёло аст. Бо ҳар ду вожаи «пур» Фирдавсӣ ибораҳои зиёд ташаккул додааст. Гуфтан бамаврид аст, ки ибораҳои, ки алоқаи изофӣ созмон ёфтаанд, бо «пур»-и дуум сохта шудаанд. Миқдори онҳо, аз рӯи маводи мо, даҳ ибораро ташкил мекунад, мисли *пури гав*, *пури шоҳ*, *пури Гударз*, *пури Сом*, *пури бедордил*, *пури кушта*, *пури ҷавон*, *пури далер*. Пурбасомадтарини ин ибораҳо *пури ҷавон* (бо 3 басомад) ва *пури кушта* (бо ду басомад) мебошанд:

*Бифармуд, то дебаи хусравон
Кашиданд бар рӯи **пури чавон**. [10, 302]*

*Дарида чигаргоҳи **пури чавон**,
Бигиряд бар ӯ чарх то ҷовидон.» [10, 295]*

*Ба ҳуш омаду боз нолиш гирифт,
Бар он **пури кушта** сиголиш гирифт. [10, 313]*

Ибораҳое, ки бо алокаи вобастагӣ (вобастагии пешояндӣ) ташаккул ёфтаанд, аз асоси “пур”-и якум созмон ёфтаанд. Микдори ин гурӯҳи ибораҳо нисбат ба ибораҳои изофӣ бештар буда, бисту хафт ададро ташкил мекунад. Чунончи: *пур аз тир, пур аз гӯр, пур аз дард, пур аз ғам, пур аз разм, пур аз ранҷ, пур аз гуфтор, пур аз нам ва ғ.* Масалан:

*Бигуфташ, ки «Эй некдил шерзан,
Пур аз ғам буд аз ту дили анҷуман, [10, 218]*

*Дуруст асту акнун ба зинҳори ӯст,
Пурозор ҷону **пур аз дард** нӯст. [10, 221]*

*Нишаст аз бари синаи тилтан,
Пур аз хок ҷанголу рӯю даҳан. [10, 284]*

Ибораҳое, ки аз асоси “пур”-и якум бо алокаи вобастагии пешояндӣ ташаккул ёфтаанд, соҳиби якчанд вижагианд: 1) ҳамаи онҳо бо пешоянди аслии **зи / аз** созмон ёфтаанд; 2) басомади ибораҳои *пур аз дард* (бо нуҳ басомад) ва *пур аз ғам* (бо се басомад) нисбат ба дигар ибораҳо бартарият дорад; 3) ҷузъи тобеи бархе ибораҳо ҷида ва ё тафсил ёфтаанд, мисли *пур аз дарду ранҷ; пур аз рангу бӯй; пур аз ҳою ҳуй; пур аз хаиму кин; пур аз ранҷу тимору дарду зоҳир, пур зи гуфтори Сухроб* ва ғ.. Масалан:

*Бирафт инчунин дил **пур аз дарду ранҷ**,
Тан андар балову дил андар шиканҷ. [10, 193]*

*Паси парда-андар яке моҳрӯй,
Чу хуршеди тобон **пур аз рангу бӯй**. [10, 196]*

*Яке наъра барзад **пур аз хаиму кин**,
Бизад Рустами шерро бар замин, [10, 284]*

*Кунун модарат монд бе ту асир,
Пур аз ранҷу тимору дарду заҳир. [10, 312]*

*Ҳама гуфту миҷгон **пур аз об кард**,
Забон **пур зи гуфтори Сухроб** кард. [10, 307]*

Дар вақти омӯзиши масъалаи мазкур ва маводи гирдоварда боз моро аз он ҷиҳат машғул дошт, ки ибораҳо байни ҳам ва ибораҳо бо воҳидҳои дигари забон, чунончи калимаҳои мураккаб хусусиятҳои мухталифи маъноӣ зоҳир намудаанд. Масалан, ибораҳои *пур аз ғам, пур аз дард, пур аз ранҷ* байни ҳам муносибати ҳаммаъноӣ доранд. Дар навбати худ бо ибораҳои боло калимаи мураккаби *пурандӯх* хусусияти муродифӣ дорад. Чунончи:

*Аз озори Гурдофариду Ҳаҷир
Пур аз дард буданд барнову пир. [10, 217]*

Ба лашкаргаҳи хеш бинҳод рӯй
Ба ҳашму **пур аз ғам** дил аз кори ӯй. [10, 286]

Як аз дигар истод он гоҳ дур,
Пур аз дард бобу **пур аз ранҷ** пур. [10, 270]

Бигуфту дил аз чони ӯ баргирифт,
Пурандуҳ ҳаме монд андар шигифт. [10, 286]

Ибораи **пур аз об** бо калимаи мураккаби **пуроб** хусусияти муродифӣ дорад:

Яке **достон аст пуроби** чашим,
Дили нозук аз **Рустам ояд ба** хашим. [10, 189]

Ҳамерехт хуну ҳамеканд мӯй,
Сараш пур зи хоку **пур аз об** рӯй. [10, 292]

Баъзан ибораҳои вобастагии бо ҷузъи «пур» ташаккулёфта байни ҳам муносибати мутаозодӣ низ доранд, масалан: **пур аз разм** бо **пур аз базм**:

Бипӯшид **Сухроб** **хафтони разм**,
Сараш пур зи разм **дилаш пур зи базм**. [10, 282]

Ҳамин тавр, калимаи «пур» яке аз унсурҳои ғаёлу сермахсули достони «Сухроб» ба шумор омада, дар забони тоҷикӣ ду унсури луғавии мазкур мавҷуд аст, ки баромади мухталиф дошта, ба маънои гуногуни ғайриалоқаманд истифода мешаванд. Дар достони «Сухроб» Фирдавсӣ ин воҳиди луғавиро ба ҳар ду маъно истифода намуда, бо онҳо вожаву таъбирҳои нав созмон додааст. Дар ташаккули калимаҳои мураккаби навъи тобеъ «пур»-и якум (ба маънии бисёр, зиёд...) истифода гардида, дар ташаккули ибораҳо ҳар ду «пур» сермахсуланд. Фарқ дар ин маврид дар ин ҷост, ки ибораҳои, ки бо алоқаи изофӣ ташаккул ёфтаанд, бо «пур»-и дувум ва ибораҳои, ки бо алоқаи вобастагӣ созмон ёфтаанд, бо «пур»-и якум ташаккул ёфтаанд.

ПАЙНАВИШТ:

1. Айнӣ С. Айнӣ С. Кулӣёт. Ҷ.11. Китоби 1. – Душанбе: Нашрдавтоҷ, 1963. – 505 с.; Китоби 2. – Душанбе: Ирфон, 1964. – 435 с.
2. Ализода И. Фарҳанги мухтасари «Шоҳнома». – Душанбе: Адиб, 1992. – 496 с.
3. Анварӣ Ҳ. Фарҳанги бузурги суҳан. Ҷ.1-8. – Техрон: Суҳан, 1381.
4. Деҳхудо Луғатнома. Ҷ.12. Техрон: Интишорот ва ҷони Донишгоҳи Техрон, 1338 хуршедӣ. – 402 с.; Ҷ.13. – Техрон: Гулиан, 1330 хуршедӣ. Ҷ.12-13. – 808 с.
5. Муин М. Муин М. Фарҳанги форсӣ. Дар шаш муҷаллад. – Техрон: Амири Кабир, 1375. Ҷ.1-4. – 5277 с.; Ҷ.5-6. – 2351 с.
6. Пейсиков Л.С. Лексикология современного персидского языка. / Л.С.Пейсиков. – Москва: Изд-во Московского ун-та, 1975. – 203 с.
7. Персидско-русский словарь / В двух томах, под редакцией Ю.А. Рубинчика. – Москва: Русский язык, 1985. Т.1. – 800 с.; Т.2. – 864 с.
8. Раҳмон Э. Забони миллат – ҳастии миллат. Дар ду китоб. / Э.Раҳмон. Китоби 1. Ба сӯйи пояндагӣ. – Душанбе: Эр-граф, 2016. – 516 с.; Китоби 2. Забон ва замон. – Душанбе: Наириёти муосир, 2020. – 432 с.
9. Фарҳанги забони тоҷикӣ (аз асри X то ибтидои асри XX). Дар 2 ҷилд (дар зери таҳрири М.Ш.Шукуров, В.А.Капранов, Р.Ҳошим, Н.А.Маъсумӣ). –М.: Советская энциклопедия, 1969. Ҷ.1. – 951 с.; Ҷ.2. – 949 с.

10. Фирдавси. Ахтарони адаб. Ҷ.4. Шоҳнома. Ҷ.2. – Душанбе: Адиб, 2007. – 480 с. – С. 208-341.
11. Ҳасандӯст, М. Фарҳанги решаи ноҳии забони форсӣ. Ҷ.1-4. / М.Ҳасандӯст. – Теҳрон: Осор, 1393. – 2955 с.
12. Шафғей Маҳмуд. «Шоҳнома» ва дастур ё дастури забони форсӣ бар пояи «Шоҳнома»-и Фирдавси. – Теҳрон: Нил, 1343. – 538 с.

REFERENCES:

1. Ainy S. Kulliyot. V.11. Book 1. - Dushanbe: Publishing House 1963. – 505pp; Book 2. - Dushanbe: Irfon, 1964. - 435 pp.
2. Alizoda. Brief Dictionary of "Shah-name" - Dushanbe: Adib 1992 496 pp.
3. Anwar H. Big Dictionary of Words. V.1-8. - Tehran: Sukhan, 1381.
4. Dehkhudo. Dictionary V.12. Tehran: Publishing house of Tehran University, 1338 solar. - 402 pp; V.13. - Tehran: Gulshan, 1330 solar. V.12- 13.-808 pp.
5. Muin. M. Persian Dictionary. In six volumes. - Tehran: Amir Kabir, 1375. V. 14. - 5277 pp; V.5-6. - 2351 pp.
6. Peisikov L.S. Lexicology of the Modern Persian Language. /L.S. Peisikov. – M. Publishing house of the Moscow University, 1975. - 203 pp.
7. Persian-Russian Dictionary in two volumes, under the editorship of Yu. A. Rubinchik. – M.: Russian language, 1985. Vol. 1. - 800 pp. Vol. 2. - 864 pp.
8. Rahmon E. The Language of a Nation is the Being of a nation. In two books. /E. Rahmon. Book 1. To Eternity. - Dushanbe: Er-graph. 2016. 516 pp. Book 2. Language and Era. - Dushanbe: Modern publishing house. 2020 - 432 pp.
9. Tajik language Dictionary (from the X until the beginning of XX centuries) In 2 volumes (under the editorship of M. Sh Shukurov. VA Kapranov, R Hohim).- M.: Soviet encyclopedia, 1969. V.1. -951pp.; V.2.-949pp.
10. Firdawsi. Literary Stars. V.4. Shah-name. V. 2. - Dushanbe: Adib, 2007.- 480pp. – PP. 208-341
11. Hasandust, M. Dictionary of Root Studies of Persian Language. V. 1-4 /M Hasandust. – Tehran: Osor, 1393. - 2955 pp.
12. Shafei Mahmud. “Shah-name” and manual or the Persian Language Manual on “Shah-name” by Firdawsi . Tehran: Nil, 1343. - 538 pp.